

Jasmin Medić, historičar:
"Stalno moramo ponavljati
šta se desilo u Prijedoru"

04
AKTUELNO

Nermina Vehab-Dulović,
mlada kaligrafinja:
"Oku lijepo i umu korisno"

34
KULTURA

Naim Logić, alpinist:
"Planina je odlična
učiteljica života"

22
INTERVJU

NOVO VRIJEME

PETAK, 23. AVGUST 2013. 2 KM, SEDMIČNE NOVINE, BROJ 48

www.novovrijeme.ba

FOTO DIDIER TORCHE

BORBA ZA SVAKI KOŠ

RAZGOVARAO IBRO ČAVČIĆ

» Preciznost je osobina koju možemo pripisati Aleksandru Aci Petroviću, selektoru košarkaške reprezentacije Bosne i Hercegovine. Mit o Petroviću prerastao je u legendu tokom njegove igračke karijere u Ciboni. Zagrepčani se vrlo rado sjećaju njegovog glavnog oružja – preciznosti kod šuteva za tri poena. Dokazao se i kao vistan trener. Danas svoju preciznost Petrović koristi kao trenersko oružje. Za predstojeći Eurobasket 2013. ostaje nam da vidimo hoće li Petrović "pogoditi za tri poena". "Vrijeme je za sve najbolji pokazatelj", kaže Petrović. STRANA 52

POPIŠIVAČ (NE) MOŽEŠ BITI TI

NEĐŽAD NOVALIĆ SARAJEVO

» Čini se da je priča o popisu stanovništva iz nebeskih sfera, u kojima vladaju ideali i borba za nacionalne interese, spuštena u sasvim zemaljski aspekt, u kojem vlada princip interesa koji se izražava u novcu. Većina općina objavila je preliminarne rang-liste popisivača i instruktora, a do kraja sedmice, tačnije do 25. augusta, trebale bi biti poznate i konačne liste. O popisu se govorilo kao o šansi za hiljade nezaposlenih studenata i mladih, ali sve se, kao milion puta do sada, zlopotrijebilo. STRANA 06

EGIPATSKI ČORSOKAK U IGRI BEZ POBJEDNIKA

FOTO AA / MUHAMMED ELSHAWY

NEBAHAT TANRIVERDI

Puštanje Hosnija Mubarak na slobodu dodatno će pogoršati stanje u Egiptu

» Autoritarni režim u Egiptu razlikuje se od tradicionalnih vojnih režima koji se fokusiraju jedino na vojnu birokratiju. Režim koji je vladao do 2011. godine mnogo bolje bi se mogao objasniti kao režim koji se, uz vojnu, sastoji i od prilično jake civilne birokratije u kojoj je država i zaštitnik i partija. Taj se

režim vratio na čelo Egipta. Vratio se sa svojim zlodjelima prema vlastitom narodu. Uz parolu "borbe protiv terorista", vojska ubija goloruke civile koji su izišli da se izbere za svoju slobodu. Analitičari predviđaju da je u Egiptu na sceni borba u kojoj nema pobjednika. Obje strane smatraju da je kompromis slabost, zbog čega je mala nada da će do rješenja problema doći mirovnim pregovorima. STRANA 18

PORODICA 37
Izbacimo uljeza iz kuće!

FONTANA 41
Misterije memorije i načini njezina poboljšanja

TEHNOLOGIJA 46
Hiljadu lažnih lajkova za samo 30 dolara

9 772233 4175008

Planina je odlična učiteljica života

NAIM LOGIĆ

Naim Logić rođen je u Sarajevu, gdje je diplomirao i magistrirao na Elektrotehničkom fakultetu. Doktorirao je na Arizona State University. Živi u Phoenixu, sa suprugom i kćerkom. Radi u elektroprivredi Arizone, profesionalni je elektroinženjer. Naim je glavni i odgovorni urednik BH Radija Phoenix, informativnog servisa koji se emitira na bosanskom jeziku. Bavi se planinarstvom i alpinizmom, životni uspjeh mu je uspinjanje na Mount Everest. Dogodovštine o tom poduhvatu sazeo je u knjizi pod nazivom "Od Peruna do Everesta".

najviši vrh Južne Amerike (6.962 m), koji nije viši od sedam hiljada, ali je izuzetno zahtjevan, pa su vremenom pokušali, tehnički najjednostavniji, osvojiti Čo Oju (8.201 m), šesti najviši vrh svijeta, koji leži u Himalajima, na granici Tibeta i Nepala, dosegli su 7.150 m.

U 2009. godini Naim je krenuo probati nešto "krupnije". Pokušao je osvojiti Everest sa sjevera, iz Kine, s Tibeta, dosegao je 7.350 m, ali nije upio doći na vrh, jer je bilo problema, izgubili su vezu s internetom. Jedan od učesnika ekspedicije na stiku je donio virus koji je "uništio" laptope, tako da nisu imali vezu, nisu mogli znati vremensku prognozu, a ona im je bila ključno važna. Pokušali su doći na vrh bez vremenske prognoze, ali nisu uspjeli. Naim kaže da samo pukim slučajem to možete uspeti. Poslije 7.000 metara doživjeli su strašan vjetar, snijeg, što je ostavilo utisak na njih, na koži su osjetili moć prirodnih sila. Trebalo im je vremena da se utiši malo "slegnu". Naim je to uspio "sažvakati".

Nastupila je 2012. godina, Naim je punio šezdeset godina, a Planinarski savez BiH slavio je 120 godina postojanja. Naim je čuo da je 60 godina granica. Ko ima više od šezdeset godina trebao bi tražiti dozvolu lokalnih vlasti da ide na Everest. Ispostavilo se da to važi za sjever, za Kinu, dok Nepal nije imao te uvjete. Naimu je bila bitna još jedna okolnost. Prema kineskom kalendaru, 2012. godina bila je godina zmaja, a to znači godina sreće, koje treba imati za uspinjanje na Everest. Naimu se posrećilo. Za Novo vrijeme otkriva kako se pripremao za uspon na Everest, objašnjava koje uvjete treba ispuniti, na šta treba misliti prilikom pokušaja uspinjanja na krov svijeta, šta je doživljavao, koliko je dnevno jeo, koliko je koštala ekspedicija na Everest, šta dalje planira: koje vrhove osvojiti i koje ciljeve postići u životu.

Popeti se na Mount Everest nije lahko, bez priprema veoma teško; koliko je Vama trebalo vremena da se pripremite za uspon?

Ja sam se pripremao s tim ciljem. Posljednjih četiri-pet godina počeo sam razmišljati o "himalajskim gorostasima". Moja majka je imala moždani udar, jedanaest godina bila je nepokretna, nakon toga je umrla. Živjela je u Americi, ne znajući engleski jezik, a ja sam svaki slobodan trenutak posvećivao njoj. U to vrijeme našao sam prijatelje iz Bosne, koji su stjecajem okolnosti bili u Americi. Našavši prijatelje, okrenuo sam se planini, od tada intenzivno treniram, od uspinjanja na Aconcagua 2005. godine. U međuvremenu sam osvojio Elbrus, najviši kavkaski vrh (5.642 m), Kilimandžaro, najviši vrh Afrike (5.895 m), Mount McKinley, najviši vrh sjevernoameričkog kontinenta (6.194 m), vrh iznad sjevernog polarnog kruga, na koji sam izašao na skijama i spustio se. Treba imati dosta spremnosti i snage za takve vrhove. Baš sam poslije McKinleyja, koji sam osvojio 2011. godinu prije Everesta, dobio ideju da osvojim i Everest.

Kad se radi o fizičkoj spremnosti, trebalo bi biti u kondiciji. Svaki dan sam vodio evidenciju o tome kako treniram, šta radim. Na poslu sam trenirao, imao sam sat vremena pauze za ručak, nisam išao na ručak, nego u fitness-centar. Svaki dan sam imao taj sat treninga, a kada ne radim, idem u planinu. Radi ostvarenja cilja, znao sam - da ne spominjem imena

RAZGOVARAO SAMIR KEČ

samir.kec@novovrijeme.ba

Naim Logić, alpinist iz Bosne i Hercegovine, prvi s bosanskim pasošem, godine 2012. učestvovao je u ekspediciji koja je osvojila Mount Everest, najviši planinski vrh na svijetu, visok 8.848 metara. Te godine Planinarski savez BiH slavio je 120. godišnjicu bh. planinarstva. Naimu je to svakako bio jedan od motiva da se uspenje na krov svijeta, a do prije pet godina nije razmišljao o tome. To je po život opasan poduhvat,

o tome svjedoči podatak da je do prošle godine 235 ljudi poginulo, a ove sezone poginulo je devet ljudi, što znači da je dosad 244 čovjeka izgubilo život na putu osvajanja Everesta.

Međutim, Naim se planinarstvom bavi preko pedeset godina, a time se počeo baviti od sedme godine. Prije uspinjanja na Everest, uspio je savladati "dvotisučnjake" u Bosni, vrhove više od 2.000 metara. Onda se uključio u alpiniste i s njima išao u zahtjevnije alpinističke pristupe tim vrhovima. Potom su tražili zahtjevnije ciljeve. Otišli su na Grossglockner (3.798 m), najviši austrijski vrh, u Alpama, Do-

lomite u Italiji (Marmolada, najviši vrh Dolomita - 3.343 m), vremenom su otišli na Mont Blanc (4.807 m), najviši vrh Alpa, na granici Italije i Francuske, pa onda desegnuli Ararat (5.165 m), najviši vrh u Turskoj, i Damavand (5.671 m), najviši vrh u Iranu. To je bilo 1984. godine. Godine 1986, u Južnoj Americi, osvojili su Huascaran (6.768 m), najviši vrh u žarkom pojasu, u peruanskim Andama.

Imajući alpinističko iskustvo do sedam hiljada metara, našao je prijatelje u Americi, gdje živi i radi, i s njima odlučio probati malo više; dosegli su Akonkagvu (Aconcagua),

planina u Phoenixu, Arizoni, gdje živim - po sedam puta izaći na jedan vrh. Teško da bih to mogao postići bez nekog cilja i motivacije. Vodio sam evidenciju. U januaru sam, dva mjeseca prije Everesta, prešao ukupno 19.361 m. To je kao sedamnaest puta izaći na vrh Trebevića, mimo treninga u sali. Dakle, trebale biti fizički spremni.

Šta je važno, na šta treba misliti prilikom pokušaja uspinjanja na krov svijeta?

Prije svega, vrijeme i planina trebaju vam dozvoliti da izađete gore, morate se boriti protiv prirodnih sila; bez toga, zaista, nikome ne bih savjetovao da se penje. Vremenski uvjeti moraju biti povoljni. Prije svega mislim na vjetar, vjetar ne smije biti jači od 50 kilometara na sat; iznad toga, može vas zaleđiti, oboriti, jednostavno - odnijeti. Na Bjelašnici sam doživljavao 160 kilometara na sat, to je strašan vjetar, jedva sam se uspio sakriti. Izlagao sam se brzini vjeta i do 180 kilometara na sat, iznad toga ne možete ni stajati. Na Everestu, naprimjer, postoje meteorološke sonde, koje mjere 250-280 kilometara na sat, to je normalan vjetar gore, ali na njemu jednostavno ne možete opstati. Dakle, prvi uvjet je da brzina vjeta bude oko 50 kilometara na sat.

Drugi uvjet je da imate organizatora, jer ljudi u današnje vrijeme uglavnom idu s organizatorom. Za organizaciju vam treba minimalno pola godine, a vrijeme je danas novac, zato ljudi nadu organizatore koji izvrše pripreme za njih; oni daju cijenu svojih usluga, a alpinisti to plate. Ako imate organizatora, treba poštovati njegove odluke. Odluke su bitne, organizator odlučuje kad će vas poslati gore, on prati vremensku prognozu, gdje će postaviti šatore za logorovanje, donosi odluke o tome kuda krenuti itd.

Treći uvjet je taj da trebate biti u stanju da podnosite toliku visinu. To se ne može pripremiti, trebate imati nešto u genetskom kodu, svi dijelovi vašeg tijela, prvenstveno pluća, trebaju biti u stanju da izvuču, izluče dovoljno kisika za sve funkcije organizma, iz enormno razrijeđenog zraka na Everestu. Na vrhu Everesta imate manje od trećine kisika nego što udišemo na zemlji, to je teško objasniti, zamislite 31 posto svega. Doduše, gore se, iznad 7.300 m, ide i s dodatnim kisikom, s maskama. Vaše tijelo na neki način treba imati predispozicije za takve uvjete.

Četvrti uvjet je vaša mentalna snaga. Ona je, što je planina viša, sve dominantnija u odnosu na fizičku snagu, a Everest je najviša planina na svijetu; znači, mentalna snaga je znatno bitnija od fizičke snage. Kako ćete izaći gore, ako mozak ne šalje signale nogama da trebate ići, a mozak je "bombardiran" porukama iz svih dijelova tijela u isto vrijeme. U takvim uvjetima jednako je bitno iskustvo - prije toga trebate biti u sličnim situacijama kako biste znali šta vas čeka. Neiskusni planinar će biti iznenađen. Može se isprepadati, brzo će odustati. Međutim, ako ste bili u sličnim prilikama, možete znati šta vas čeka i šta dalje. I ne samo to, sve radnje koje gore obavljate trebate raditi po automatizmu: zavezati deruze (željezni šiljci koji se stavljaju na obuću i koriste se za penjanje po ledu), u rukavicama, bez rukavica, treba zavezati oči znati to uraditi, svezati odgovarajući čvor; to trebate automatski raditi, ne trošiti dodatnu energiju. Dakle, trošiti minimalnu energiju na ono što trebate raditi, onda do izražaja dolazi fizička snaga. Ima još faktora koji su bitni, ali ovo je pet najbitnijih; fizička snaga dolazi posljednja, s tim da nije manje važna.

FOTO: PRATNA FOTOGRAFIJA

Jeste li imali problema s visinskom bolešću?

Necete vjerovati, na vrh sam izašao bez ikakvih problema, bez glavobolje. Međutim, imao sam problema u povratku. Kada pođete dolje, ima jedan tehnički detalj, Hillary Step (Hillary stepenica). Naziv je dobila po Edmundu Hillaryju, prvom osvajaču Everesta. Tu sam čekao 15-20 minuta, pošto je to tehnički detalj i nemate baš iskusne alpiniste kao penjače, po jednom užetu preko takve stijene jedno po jedno može ići ili dolje ili gore. Iza mene je bio kolega iz mog tima, doktor Eberhart iz Njemačke, tri sata je čekao, a kad je došao do tog detalja, podlegao je.

Kako ljudsko tijelo reagira na posljedice razrijeđenog zraka, počevši od glavobolje, mučnine, lošeg spavanja, disanja, trebate li se natjerati da dišete, šta raditi?

Kako zalazite u dijelove razrijeđenog zraka - pošto brže i dublje dišete, s dubljim disanjem više i izdišete, a izdisanjem gubite CO₂, čiju koncentraciju u tijelu regulira centar za disanje u vratu - poremeti se nivo ugljen-dioksida u tijelu kao i rad centra za disanje, što se manifestira time da periodično dišete, pa vam nestane zraka, pa stanete nekoliko sekundi i prodišete. Isto tako, snovi su strašni, morbidni, likovi se mijenjaju kao od plastelina, nevjerojatno, grozno, pa se onda taj zastoj u disanju sve više povećava, i skačete iz sna kao ispod vode, tražeći zraka, ne znajući gdje ste, treba vam vremena dok dodete sebi. To su najblaže posljedice. Teže su taloženje tečnosti u plućima, a najteža je taloženje tečnosti u mozgu. Simptomi taloženja tečnosti u plućima mogu se primijetiti, s tim da su posljedice i jednog i drugog gubitak života. U povratku sam došao na južno sedlo, vrh ispod glavnog vrha, odatle se vidi čitav greben, osamdeset posto ljudi koje sam vidio je ležalo, preko stotinu njih se držalo za užu, tražeći pomoć, umirali su. Ljudi se toliko iscrpe, samo da bi dosegili taj magični vrh.

Koliko ste dnevno jeli?

Ishrana je veoma bitna, to je izvor energije, snaga koju trošite. U dnevniku sam zapisao: samo tri dana nisam tražio dodatno jelo. Kada uplatite, vi ste gost organizatora, koji priprema hranu. U baznom kampu postoji restoran s kuhinjom. Naravno, hrana je domaća, iz Nepala, mogao sam je jesti koliko hoću, jer nisam izbitljiv. Izgubio sam pet kilograma, a dvojica mojih kolega izgubila su preko 30 kilograma, što je uobičajeno; neobičajeno je samo pet kilograma izgubiti.

Kakvi su to ekstremni uvjeti koji vladaju na Everestu?

Bazni kamp (Base camp) je na visini 5.364 m, gdje imate pola kiseonika u odnosu na uvjete na zemlji, to su ekstremnije okolnosti, prilazanje tim uvjetima zovu zonom smrti, jer ste između dvije krajnosti, suza i smjeha, smrzotina i opekotina. Života i smrti. Kada se prilazi toj zoni smrti, tijelo nastoji racionalizirati, počinje najracionalnije koristiti kisik, jer svakom dijelu tijela treba kisik, tijelo isključuje određene funkcije, prvo probavu, logično je, probava troši najviše kisika u organizmu.

Koliko Vam je na toj visini trebalo da zavezate pertle?

S obzirom na to da sam bio u sličnim situacijama i da imam dovoljno iskustva, kod mene nije bilo razlike u vezanju pertli u odnosu na neku drugu visinu. Mogao sam bez rukavica svezati pertle, to je iskustvo.

Kako je bilo na vrhu, na šta ste mislili?

Trebalo je "sažvakati" moćnost planine, silinu prirode, nepristupačnost, divjinu. Kada sam prilazio vrhu, koncentrirao sam se na pet metara ispred, da ih sigurno savladam, nisam puno gledao gore. Korak po korak, doći će se do cilja, treba se ograničiti na deset metara, poslije na sljedećih deset. Ako to sigurno savladavate, doći ćete i do vrha. Kada dođete na vrh, iznenadit će se. Volio bih da su moji najbliži u tom trenutku bili sa mnom, da usisaju malo te atmosfere, to je bio moj prvi utisak, moja ostvarena želja.

Kad čovjek u određenom trenutku života dostigne vrhunac, prirodno je osvrnuti se na pređeni put, možemo li ta uspinjanja na vrhove povezati sa životnim ciljevima?

Svakodnevno komunicirate s ljudima. Odnosi mogu biti dobri i loši, mogu se javiti zloba, zavist. Toga u prirodi nema, zato mladima preporučujem da se više okrenu prirodi, planini konkretno, čak i alpinizmu. U prirodi vladaju stabilni, davno uspostavljeni zakoni. Što više boravi u takvim prilikama, čovjek poprima neke osobine, postaje direktan u komunikaciji, nema okolišanja, nema laži. Takvi ljudi imaju naglašene pozitivne crte karaktera. Ako nastavite od planinarstva ka alpinizmu, vezani ste za užu s drugima, vežete život s drugim ljudima. Prijateljstva s njima ostaju neraskidiva. Druželjubivost, prijateljstvo, odanost i nepokolebljivost osobine su koje ih karakteriziraju. Dobro ih je imati, tako se možete lakše suočiti s teškoćama u životu. U životu trebate imati pristup kao u alpinizmu: onome što radite trebate pristupiti s nepokolebljivošću, stamenošću, studioznošću, upornošću, da znate šta vas čeka, da ne budete iznenađeni. Ne treba ništa naglo raditi, trebate imati sličnog iskustva, ne možete pristupiti doktoratu ako niste završili fakultet.

Popeli ste se na Mount Everest, koji je Vaš sljedeći cilj?

Drago mi je da me niste pitali kad ću opet na Everest, to me je pitala većina ljudi kada sam se vratio s Everesta. Bio sam na Everestu, oduševio se, i ne vidim razloga da idem ponovo. Osvojio sam pet vrhova na pet različitih kontinenata. Ako ostanem u alpinizmu, još dva vrha treba osvojiti, Mount Vinson (4.892 m), na Antarktiku, i Mount Kosciusko (2.228 m), vrh u Australiji i Okeaniji, mada mnogi tvrde da je najviši vrh Nove Gvineje Puncak Yaja (4.884 m) sedmi vrh svijeta koji treba osvojiti. To su naredni ciljevi, možda napišem knjigu o svih sedam osvojenih najviših vrhova na sedam različitih kontinenata.

Koliko je koštala ekspedicija na Mount Everest?

Direktnih troškova bilo je više od 30.000 dolara, mimo priprema i alpinističke opreme. Nije mi žalio nijednog dolara, sretan sam što sam bio u mogućnosti osigurati taj novac, nisam imao sponzore. U Americi sam inženjer u prestižnoj kompaniji, tipa naše Elektroprivrede, solidno zarađujem i ne trošim puno na sebe, ali izdvajam za ono što volim. Sve što sam dao planinarstvu i alpinizmu nije ni blizu onoga što sam dobio, obogatio sam život. Taj pređeni put ostaje u čovjeku, spoznate kulturu naroda koji tu živi, novu klimu, proširite vidike, obogatite se kao ličnost, možete izvagati određene krize u svijetu, šta je važno, a šta nije. Ljudi s uskim pogledima od malih stvari prave tragediju. Što vam je pogled širi, realnije možete definirati prioritete u životu.